

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA VĂN HOÁ DÂN TỘC THIỂU SỐ**

KHOÁ LUẬN TỐT

**HÔN NHÂN CỦA NGƯỜI TÀY Ở XÃ TÂN AN,
HUYỆN CHIÊM HÓA, TỈNH TUYÊN QUANG**

Giảng viên hướng dẫn : TS. NGUYỄN THỊ VIỆT HƯƠNG

Sinh viên thực hiện : LINH THỊ THÊM

Lớp : VHDT 17B

HÀ NỘI - 2015

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình thực hiện khóa luận tốt nghiệp với đề tài: Hôn nhân của người Tày ở xã Tân An – huyện Chiêm Hóa – tỉnh Tuyên Quang em đã nhận được nhiều sự giúp đỡ từ các cá nhân và tập thể.

Để hoàn thành khóa luận của mình em xin gửi lời cảm ơn chân thành đến Ban Giám Hiệu, Khoa Văn hóa Dân tộc thiểu số, các Giảng viên trường Đại học Văn hóa Hà Nội đã tận tình truyền đạt những kiến thức quý báu cho em trong suốt quá trình học tập và tạo điều kiện giúp đỡ em hoàn thành khóa luận tốt nghiệp này.

Em xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới TS.Nguyễn Việt Hương, người đã tận tình chỉ bảo em trong suốt quá trình nghiên cứu làm khóa luận.

Xin chân thành cảm ơn các Ông, Bà, các Cô, Dì, Chú Bác người Tày đã nhiệt tình cung cấp cho em những tài liệu quý để hoàn thành khóa luận.

Trong quá trình thực hiện khóa luận, do còn thiếu điều kiện và kiến thức còn hạn chế, kỹ năng viết vẫn còn kém em gặp phải không ít khó khăn nên không thể tránh khỏi những sai sót và khuyết điểm. Vì vậy em mong các thầy cô và các bạn đóng góp ý kiến giúp bài khóa luận em được hoàn thiện hơn.

Em xin chân thành cảm ơn.

Sinh viên

Linh Thị Thêm

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ ĐẶC ĐIỂM TỰ NHIÊN , ĐẶC ĐIỂM XÃ HỘI VÀ NGƯỜI TÀY Ở XÃ TÂN AN, HUYỆN CHIÊM HÓA, TỈNH TUYÊN QUANG.....	8
1.1. Đặc điểm tự nhiên.....	8
1.2 Đặc điểm xã hội.....	9
1.3. Khái quát về người Tày ở xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang.....	10
1.3.1 Lịch sử tộc người và phương thức mưu sinh.....	10
1.3.2. Văn hóa vật chất.....	11
1.3.3. Văn hóa tinh thần.....	17
Tiểu kết chương 1	22
Chương 2: HÔN NHÂN TRUYỀN THỐNG CỦA NGƯỜI TÀY Ở XÃ TÂN AN, HUYỆN CHIÊM HÓA, TỈNH TUYÊN QUANG.....	23
2.1. Quan niệm về hôn nhân của người Tày.....	23
2.2. Một số nguyên tắc cơ bản trong hôn nhân.....	24
2.3. Tiêu chí chọn vợ, chọn chồng	25
2.4. Quá trình tìm hiểu dẫn đến hôn nhân	27
2.5.1. Lễ dạm.....	28
2.5.2. Lễ đối chiếu tuổi, ngày tháng sinh (lễ kháp thư minh):	29
2.5.3. Lễ thách cưới (lễ kê khai).....	29
2.5.4. Lễ cưới nhỏ (lễ sông nhà chồng).....	30
2.5.5. Lễ báo ngày cưới (hẹn cạm).....	31
2.6. Đám cưới của người Tày ở xã Tân An.....	31
2.7. Các trường hợp hôn nhân ngoại lệ.....	49
2.7.1. Tục ở rể đời (khươi toi).....	49

2.7.2. Trai gái lơ thì (chài nhìn quá lúra)	50
2.7.3. Trai góa vợ, gái goá chồng (chài mia thai, nhìn khuai thai).....	50
2.7.4. Hiện tượng đa thê	51
2.8. Cư trú sau hôn nhân.....	51
Tiểu kết chương 2	52
Chương 3: NHỮNG BIẾN ĐỔI TRONG HÔN NHÂN CỦA NGƯỜI TÀY Ở XÃ TÂN AN, HUYỆN CHIÊM HÓA, TỈNH TUYÊN QUANG	54
3.1 Biến đổi trong quan niệm hôn nhân	54
3.2. Biến đổi trong kết hôn và tiêu chí chọn vợ, chọn chồng.	55
3.3 Biến đổi trong nguyên tắc hôn nhân	56
3.4. Biến đổi trong các nghi thức cưới xin	57
3.5. Biến đổi trong trang phục đám cưới và phương tiện đón dâu	59
3.6. Nguyên nhân của sự biến đổi trong hôn nhân của người Tày	60
3.6.1. Tác động của điều kiện kinh tế, văn hóa xã hội.....	60
3.6.2. Tác động của luật hôn nhân và gia đình.....	63
3.6.3. Sự thay đổi nhận thức của đồng bào	66
3.7. Giải pháp bảo tồn và phát huy những đặc trưng trong hôn nhân của người Tày ở xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang...	67
Tiểu kết chương 3	69
KẾT LUẬN	71
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	73
PHỤ LỤC	75

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Việt Nam - quốc gia đa dân tộc với 54 anh em sinh sống rải rác từ Bắc vào Nam, từ mũi Cà Mau đến đỉnh đầu Lũng Cú. Các dân tộc sống gắn bó, đoàn kết với nhau trong suốt quá trình lịch sử dựng nước và giữ nước. Tuy cùng chung một mục đích là bảo vệ và xây dựng đất nước ngày càng giàu mạnh nhưng mỗi dân tộc trong quá trình hình thành và phát triển, trải qua các giai đoạn lịch sử đã nảy nở và sáng tạo cho mình những yếu tố tập tục văn hoá mang tính truyền thống và có giá trị sâu sắc. Những yếu tố truyền thống đó là những sắc thái văn hóa riêng của từng dân tộc góp phần tạo nên nền văn hóa Việt Nam rất đa dạng và phong phú.

Dân tộc Tày ở Việt Nam là một trong những dân tộc chính, chiếm số dân cao. Tuy nhiên, do chịu sự tác động nhiều mặt của nền kinh tế thị trường, nhiều nét bản sắc văn hoá của người Tày cũng đã bị mai một lãng quên hoặc bị đơn giản hoá. Do vậy, để giữ gìn và phát huy những bản sắc văn hoá đó trước tiên ta cần phải tìm hiểu và nhận thức đúng đắn về chúng.

Hôn nhân là một nét đẹp văn hóa. Hôn nhân của người Tày nói chung và người Tày ở xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang nói riêng theo kiểu đối ngẫu 1 vợ 1 chồng. Việc cưới xin là một trong những việc hệ trọng nhất trong cuộc đời gồm cưới vợ, làm nhà và báo hiếu tứ thân phụ mẫu. Với gia đình là trách nhiệm đối với con cái, với cộng đồng xã hội là duy trì nòi giống, phong tục mang bản sắc riêng của dân tộc, hôn nhân hiện đại ngày nay đang ngày càng biến đổi một cách nhanh chóng theo xu thế phát triển của đất nước, một số yếu tố văn hóa truyền thống trong hôn nhân đang dần bị mất đi và rất cần để bảo tồn. Là con em ở địa bàn xã nên tôi chọn đề tài nghiên cứu về hôn nhân của dân tộc Tày ở xã mình nhằm hiểu biết hơn về phong tục

tập quán của dân tộc cũng như đưa ra các giải pháp để bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp ấy. Cũng như có nhận thức sâu sắc và tăng thêm hiểu biết của bản thân về hôn nhân truyền thống của người Tày ở xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang làm đề tài khóa luận.

2. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu là nghiên cứu về hôn nhân của người Tày ở xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang.

3. Lịch sử nghiên cứu

Văn hoá nói chung và văn hoá các tộc người thiểu số nói riêng luôn là đề tài được các nhà nghiên cứu lịch sử cũng như các nhà nghiên cứu văn hoá xã hội quan tâm. Văn hoá đã được nghiên cứu ở nhiều khía cạnh khác nhau, trong nhiều công trình, của nhiều tác giả khác nhau : *Dân tộc Tày – Nùng ở Việt Nam*, Viện Dân tộc học, 1992 ; *Phong tục cưới gả Việt Nam*, Nxb Hội nhà văn Hà Nội, 1992; *Tục cưới xin của người Tày*, Nxb Văn hóa Dân tộc, 1995.

Những năm gần đây có một số sinh viên chọn đề tài nghiên cứu liên quan đến hôn nhân, cưới xin của người Tày như: *Tập quán cưới xin của người Tày ở Tân Trào, Sơn Dương, Tuyên Quang*, tiểu luận năm 3; *Tập quán cưới xin của người Tày ở xã Lăng Hiếu, Trùng Khánh, Cao Bằng*, Hứa Thị Huyền, khóa luận tốt nghiệp; *Tập quán cưới xin của người Tày ở huyện Lục Yên, Yên Bái*, Quốc Thị Diễm, khóa luận tốt nghiệp.....

Các tác giả đã nghiên cứu khái quát đầy đủ về người Tày nhưng tìm hiểu về hôn nhân của người Tày ở xã Tân An – huyện Chiêm Hóa – tỉnh Tuyên Quang thì chưa có công trình nghiên cứu nào. Chính vì vậy tôi chọn hôn nhân của người Tày ở xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang làm đề tài nghiên cứu của mình.

4. Phạm vi nghiên cứu

Nghiên cứu trên địa bàn xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang.

5. Mục đích nghiên cứu

Thông qua việc khảo sát hôn nhân của người Tày ở xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang, đề tài sẽ giúp người đọc có được một cái nhìn tổng quát, có hệ thống và sâu sắc hơn về các giá trị văn hoá trong hôn nhân của người Tày nói chung và người Tày ở Tân An nói riêng. Không những thế đề tài còn nêu lên những bất cập, nhưng phong tục lạc hậu cần bài trừ để làm trong sáng hơn một tục lệ đã trở thành một nét đẹp văn hóa của đồng bào Tày trên địa bàn xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang.

6. Phương pháp nghiên cứu.

Trong khóa luận này sử dụng các phương pháp nghiên cứu điền dã dân tộc và phỏng vấn các nhân chứng tại địa bàn là chủ yếu vì phương pháp này giúp ta tìm hiểu và thu thập được những tư liệu cụ thể, thực tiễn, giúp có một cái nhìn rõ nét hơn về hôn nhân của người Tày nơi đây. Ngoài ra còn sử dụng phương pháp khác như: phương pháp phân tích, đánh giá tổng hợp, tổng hợp và hệ thống các tài liệu có trước.

7. Cấu trúc đề tài:

Ngoài lời mở đầu và kết luận, đề tài được chia làm 3 chương:

+ Chương 1: Khái quát về đặc điểm tự nhiên, đặc điểm xã hội người Tày ở xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang.

+ Chương 2: Hôn nhân truyền thống của người Tày ở xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang.

+ Chương 3: Những biến đổi trong Hôn nhân của người Tày ở xã Tân An, huyện Chiêm Hóa, tỉnh Tuyên Quang.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Triều Ân – Hoàng Quyết (2010), *Tục cưới xin của dân tộc Tày*, Nxb Đại học quốc gia.
2. Đỗ Thúy Bình (1994), *Hôn nhân các dân tộc Tày – Nùng – Thái ở Việt Nam*, Nxb Khoa học Xã hội.
3. Nịnh Văn Độ (2003), *Văn hóa truyền thống các dân tộc Tày – Dao – Sán Dìu ở Tuyên Quang*. Nxb Văn hóa Dân tộc.
4. Nguyễn Thị Huệ (2011), *Những xu hướng biến đổi văn hóa các dân tộc phía Bắc Việt Nam*, Nxb Đại học quốc gia Hà Nội.
5. Hoàng Nam (2004), *Văn hóa các dân tộc vùng Đông Bắc Việt Nam*, Trường ĐHVH Hà Nội.
6. Ma Ngọc Dung (2007), *Văn hóa ẩm thực của người Tày ở Việt Nam*, Nxb Khoa học Xã hội.
7. Hoàng Quyết (1993), *Văn hóa truyền thống Tày Nùng*, Nxb Văn Hóa Dân tộc học.
8. Hoàng Tuấn Nam (1999) , *Việc tang lễ cổ truyền của người Tày*, Nxb Văn hóa Dân tộc.
9. Hà Đình Thanh(2004), *Tìm hiểu trang phục nam nữ cổ truyền của người Tày ở Việt Nam*, Tạp chí Dân tộc học.
10. Trương Thìn(2008), *Những điều cần biết về hôn lễ truyền thống*, Nxb Hà Nội.
11. Phạm Ngọc Thương (1995), *Xung hô giữa vợ và chồng trong gia đình Tày Nùng*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
12. Hứa Thị Huyền, *Tập quán cưới xin của người Tày ở xã Lăng Hiếu, Trùng Khánh, Cao Bằng*, khóa luận tốt nghiệp.
13. Quốc Thị Diễm, *Tập quán cưới xin của người Tày ở huyện Lục Yên, Yên Bái*, khóa luận tốt nghiệp.....

14. Lục Văn Pả0 (1995), *Thơ đám cưới*, Viện dân tộc học.
15. Hoàng Bé (1994), *Nghi lễ trò chơi dân gian dân tộc Tày- Nùng*, Viện dân tộc học.
16. Phan Kim Huê (2000), *Lễ tục Việt Nam xưa và nay*, Nxb Thanh niên, Hà Nội.
17. Lê Ngọc Thăng- Lê Bá Nam (1990), *Bản sắc văn hóa các dân tộc Việt Nam*, Nxb Hà Nội.
18. Hà Đình Thành (2010), *Văn hóa dân gian Tày, Nùng*, Nxb Đại học quốc gia Hà Nội.